

4. számú információs füzet

Magánszemélyek külföldről származó jövedelmének adóztatása, és járulékkötelezettsége

Az alábbi tájékoztató anyag a magyar illetőségű magánszemélyek külföldről származó jövedelmeinek – ide értve a magyar munkáltató részére külföldön végzett munka ellenértékét is – adóztatására és a járulékfizetésre vonatkozó szabályok megismeréséhez és értelmezéséhez kíván segítséget nyújtani.¹

I. Személyi jövedelemadó

Amennyiben Önnek külföldről származik jövedelme, az adókötelezettség megállapítása érdekében alapvetően a következő lépéseket kell elvégeznie:

1. Meg kell határozni az adóügyi illetőségét.

A tájékoztató anyag kizárólag azon magánszemélyek adókötelezettségére vonatkozó szabályokat tartalmazza, akik Magyarországon adóügyi illetőséggel bírnak. Amennyiben Ön magyar állampolgár, és az adóév nagyobbik részében Magyarországon tartózkodik, és kizárólag belföldön van állandó lakóhelye, akkor Ön biztosan magyar adóügyi illetőséggel rendelkezik. Ebben az esetben az illetőségről szóló 2. fejezetben leírtakat figyelmen kívül hagyhatja.

2. Meg kell határozni azt, hogy a jövedelmet melyik állam adóztathatja.

Ezt jellemzően az irányadó kettős adóztatás elkerüléséről szóló nemzetközi egyezmény előírásai alapján lehet megtenni, feltéve, hogy Magyarországnak van egyezménye az érintett külföldi állammal.

3. A kiválasztott állam belső szabályai szerint teljesítenie kell az adókötelezettségét.

+ 1. Amennyiben a 2. pont szerint a jövedelem a külföldi államban adóztatható, Magyarországon is keletkezhet kiegészítő jellegű adókötelezettsége.

A külföldön adóztatható, az összevont adóalapba tartozó jövedelmeket – feltéve, hogy a külföldi állammal van kettős adóztatást kizáró egyezményünk – az összevont adóalap számítása során nem kell figyelembe venni, ugyanakkor azonban az összes jövedelembe bele számítanak. Ennek oka, hogy az egyezmények lehetővé teszik, hogy a jövedelmeket figyelembe vegyük az itthon adóztatható jövedelmek utáni adó megállapítása során

1. Általános szabályok

Magyarország a magyar illetőségű magánszemélyek belföldről és külföldről származó jövedelmét, továbbá a külföldi személyek belföldről származó, vagy egyébként

---

¹ A külföldi illetőségű magánszemélyek magyar forrásból származó jövedelmének adóztatására vonatkozó szabályok nem képezik ezen információs füzet részét.

nemzetközi szerződés, viszonyosság alapján a Magyar Köztársaságban adóztatható jövedelmét vonja adóztatás alá.² Mivel a nemzetközi szerződések is jellemzően csak abban az esetben engedélyezik Magyarország számára a külföldi forrásból származó jövedelem adóztatását, ha a magánszemély magyar illetőségű, így gyakorlatilag majdnem minden esetben igaz az, hogy a külföldi illetőségű magánszemélyek külföldi forrásból származó jövedelmeivel kapcsolatban Magyarországon adókötelezettség nem keletkezik.

A nemzetközi egyezmények eltérő szövegezése miatt a jelen tájékoztatóban leírtak nem minden esetben irányadóak. Ezért a tényleges adókötelezettség csak az eset összes körülményének és az irányadó nemzetközi egyezmény konkrét szabályainak figyelembevételével állapítható meg.

Magyarország tehát a magyar belső szabályok alapján a magyar illetőségű magánszemélyek külföldről származó jövedelmeit is adóztatás alá vonja. Azonban Magyarország adóztatásra vonatkozó jogának lényeges korlátját képezik a kettős adóztatás elkerüléséről szóló nemzetközi Egyezmények (a továbbiakban: Egyezmény vagy Egyezmények), melyek megkötésével Magyarország gyakorlatilag a saját adóztatásra vonatkozó jogát korlátozza.³ Ezek a kétoldalú **Egyezmények alapvetően azt határozzák meg, hogy egy adott jövedelemtípus adóztatására a magánszemély illetősége szerinti állam, vagy a jövedelem forrása szerinti állam jogosult.** Ezen túl az Egyezmények a magánszemélyek illetőségére vonatkozó szabályokat is tartalmazzak, illetve a kettős adóztatás elkerülésének módjára vonatkozó speciális eljárást is meghatároznak.

Az Egyezmények azonban nem határozzák meg azt, hogy az adott jövedelem milyen módon válik adókötelessé az adóztatásra jogosult államban. Azaz könnyen előfordulhat, hogy egy adott jövedelemtípus adóztatására az Egyezmény alapján Magyarország jogosult, azonban a magyar állam ezzel a jogával nem él, azaz a belső, nemzeti szabályokban a jövedelemre adómentességet biztosít.

A Magyar Köztársaságnak mintegy hetven külföldi állammal – ezen belül az Európai Unió összes államával – áll fenn hatályos Egyezménye a kettős adóztatás elkerüléséről.⁴ Ugyanakkor számos olyan országból is származhat a magyar magánszemélynek jövedelme, mellyel Magyarországnak nincsen Egyezménye. Ebben az esetben az 5. fejezetben leírtak irányadóak.

Általánosságban elmondható tehát, hogy egy magánszemély külföldről származó jövedelme Magyarországon akkor és annyiban adóztatható, ha a magánszemély a magyar szabályok és – kitekintéssel a külföldi állam illetőségre vonatkozó szabályaira is – az Egyezmény előírásai alapján belföldi illetőségű, és az Egyezmény előírásai Magyarország számára a jövedelem adóztatását lehetővé teszik. Ezen túl a magyar illetőségű magánszemélynek korlátozott mértékű adókötelezettsége abban az esetben

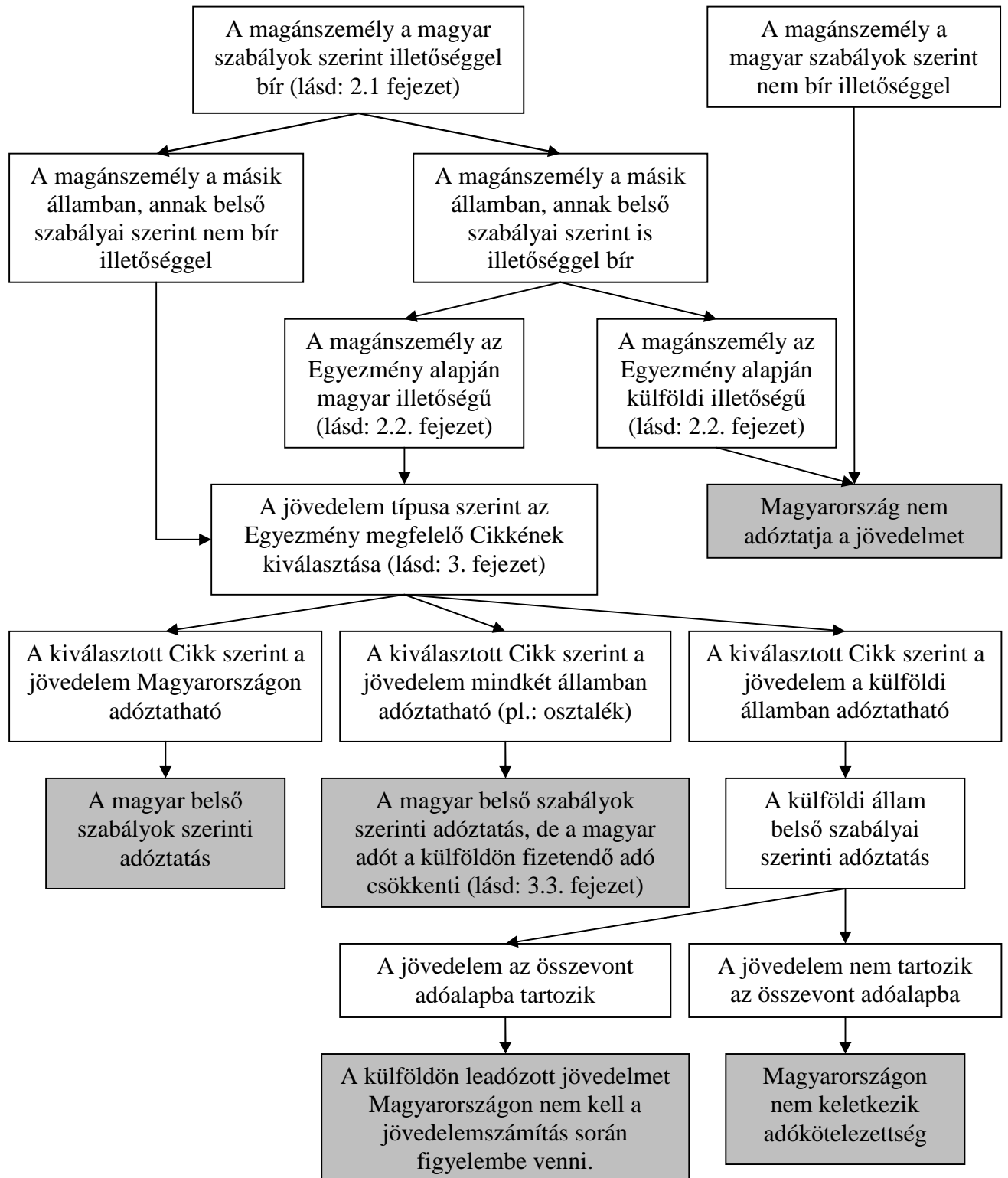
² A személyi jövedelemadóról szóló, többször módosított 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: szja-törvény) 2. § (4) bekezdése szerint.

³ A kettős adóztatás elkerüléséről szóló Egyezmények célja az, hogy az adózók jövedelmét ne sújtsa kétszeres adóteher. Lényeges azonban, hogy az Egyezmények számos esetben lehetővé teszik azt, hogy egy adott jövedelmet mindkét állam – egymás eljárására is tekintettel – adóztatás alá vonjon.

⁴ A hatályos és alkalmazandó Egyezmények listája megtalálható a Nemzetgazdasági Minisztérium honlapján, a www.ngm.gov.hu címen,.

is keletkezhet, ha az Egyezmény a jövedelem adóztatásának jogát a külföldi államnak ítéli.

A magánszemélyek külföldről származó jövedelmének adókötelezettsége a következő ábra szerint alakul. Amennyiben a folyamatábrán szürkével kitöltött négyzethez jutunk, az ábra fennmaradó része figyelmen kívül hagyandó.

Mint látható, ha a magánszemély nem bír a magyar szabályok szerint belföldi illetőséggel, illetve ha bár a magyar szabályok szerint belföldinek is minősül, az Egyezmény alapján az illetőség szerinti államnak a külföldi államot kell tekinteni, a magánszemély külföldről származó jövedelme Magyarországon nem adóztatható. Ugyancsak megállapítható, hogy amennyiben a magánszemély magyar illetőségű, az Egyezmény előírásai alapján három esetkör vázolható fel.

- Egyrészt vannak olyan jövedelmek, melyek esetében az adóztatás jogát az Egyezmény **kizárólag az illetőség szerinti állam**, azaz Magyarország számára biztosítja (pl.: ingó értékesítéséből származó jövedelem). Ilyen esetben a külföldi államban adókötelezettség nem keletkezik.
- Másrészt léteznek olyan jövedelemtípusok is (pl.: osztalék), melyek esetében **mindkét állam** jogosult a jövedelem adóztatására, de a külföldi állam ezzel a jogával csak az Egyezményben meghatározott mértékig élhet.
- Végezetül bizonyos jövedelemtípusok (pl. ingatlan értékesítés) kizárólag a **jövedelem forrása**, azaz például az ingatlan fekvése **szerinti államban** adóztathatók.

2. Illetőség

Az előzőekben leírtak alapján egyértelmű, hogy a magánszemély illetősége alapvető fontossággal bír az adókötelezettség alakulása szempontjából. Az illetőség vagy bővebben az adóügyi illetőség egy speciális jogi fogalom, amely azt fejezi ki, hogy a **magánszemély melyik állammal áll adózási szempontból a legközelebbi kapcsolatban**. Ez a fogalom nem keverendő össze az állampolgársággal, bár az állampolgárságnak lehet kihatása az illetőségre is.

Mint az az előző oldalon található ábrából látszik, a magánszemély tényleges illetőségét egyrészt az illetőségre vonatkozó **magyar szabályok**, másrészt az érintett **külföldi államban az illetőségre vonatkozó előírások**, harmadrészt a két állam között fennálló, a kettős adóztatás elkerüléséről szóló nemzetközi **Egyezmény szabályai** (jellemzően annak 4. Cikke) együttesen határozzák meg. Szintén megállapítható, hogy az Egyezmény szabályai döntőbíróként funkcionálnak, azaz amennyiben mind a magyar, mind a külföldi állam megállapította a saját belső joga szerint a magánszemély belföldi illetőségét, akkor ennek az ellentmondásnak a feloldására az Egyezmény szabályai szolgálnak.

2.1 Az illetőségre vonatkozó magyar szabályok

A magyar előírások⁵ szerint belföldön bír illetőséggel az a magánszemély, aki

- **magyar állampolgár** (kivéve azt a kettős állampolgárt, akinek Magyarországon nincs bejelentett lakhelye),
- az a magánszemély, aki a külön jogszabály⁶ szerinti szabad tartózkodás jogát egy naptári évben legalább 183 napig Magyarországon gyakorolja (elsősorban EU, EGT állampolgár),

⁵ Az szja-törvény 3. § 2. pontja szerint.

⁶ A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény.

- az előző pontba nem tartozó, a külön jogszabály szerint letelepedett jogállással⁷ rendelkező magánszemély, illetve
- a hontalan magánszemély.

Az előzőekben felsoroltak közé nem tartozó magánszemély akkor bír magyar illetőséggel, ha

- **kizárólag Magyarországon van állandó lakóhelye**⁸, vagy
- a magánszemély létérdekeinek központja Magyarország, azaz a magánszemélyt a legszorosabb személyes, családi és gazdasági kapcsolatok Magyarországhoz fűzik akkor, ha a magánszemélynek egyáltalán nincs, illetve ha Magyarországon és más államban is van állandó lakóhelye,
- a szokásos tartózkodási helye belföld, ha az előzőek alapján illetősége nem állapítható meg.

Mint látható, a magyar szabályok szerint a belföldi adóügyi illetőséget számos körülmény létrehozhatja. Így például a magyar állampolgárok – ha nem olyan kettős állampolgárok is egyben, akik magyarországi bejelentett lakóhellyel nem rendelkeznek – a magyar szabályok szerint akkor is illetőséggel bírnak, ha több éves időszakban egy külföldi államban élnek és dolgoznak. Ugyanakkor ezek a személyek a külföldi államban is könnyen illetőséget szerezhettek, például a külföldi államban való tartózkodás hossza, vagy az ottani állandó lakóhely fennállására tekintettel. E példa alapján jól látható, hogy gyakran előfordulhat az az eset, hogy egy magánszemély az államok belső joga alapján párhuzamosan két államban is illetőséggel bírjon.

2.2 A külföldi államban az illetőségre vonatkozó szabályok

Előfordulhat, hogy egy, a magyar belső szabályok szerint – például a magyar állampolgárság okán – magyar illetőséggel bíró magánszemély egy külföldi államban is illetőséggel bír az ott irányadó jogszabályok alapján. Ezt megalapozhatja például a külföldi államban való tartózkodás hossza (jellemzően a 183 napot elérő tartózkodás), vagy a külföldi államban létesített állandó lakóhely.

Amennyiben bizonytalan abban, hogy a külföldi államban illetőséget szerzett-e, forduljon a külföldi állam adóhatóságához, és kérjen a kérdéses időszakra vonatkozó illetőségigazolást. Amennyiben a külföldi állam adóhatósága az illetőségigazolást kiállítja, akkor megállapítható, hogy Ön a külföldi államban (is) illetőséggel bír. Természetesen az igazolás kiállításának megtagadása annak a jele, hogy Ön (még) nem szerzett külföldön adóügyi illetőséget.

Amennyiben Ön egy jövedelmet azért nem tekint Magyarországon adóztathatónak, mert álláspontja szerint azt Ön külföldi illetőséggel bíró személyként szerezte, az illetőségigazolásra abból a célból is szüksége lehet, hogy a magyar adóhatóság által lefolytatott ellenőrzés során a külföldi adóügyi illetőségének fennállását bizonyítsa.

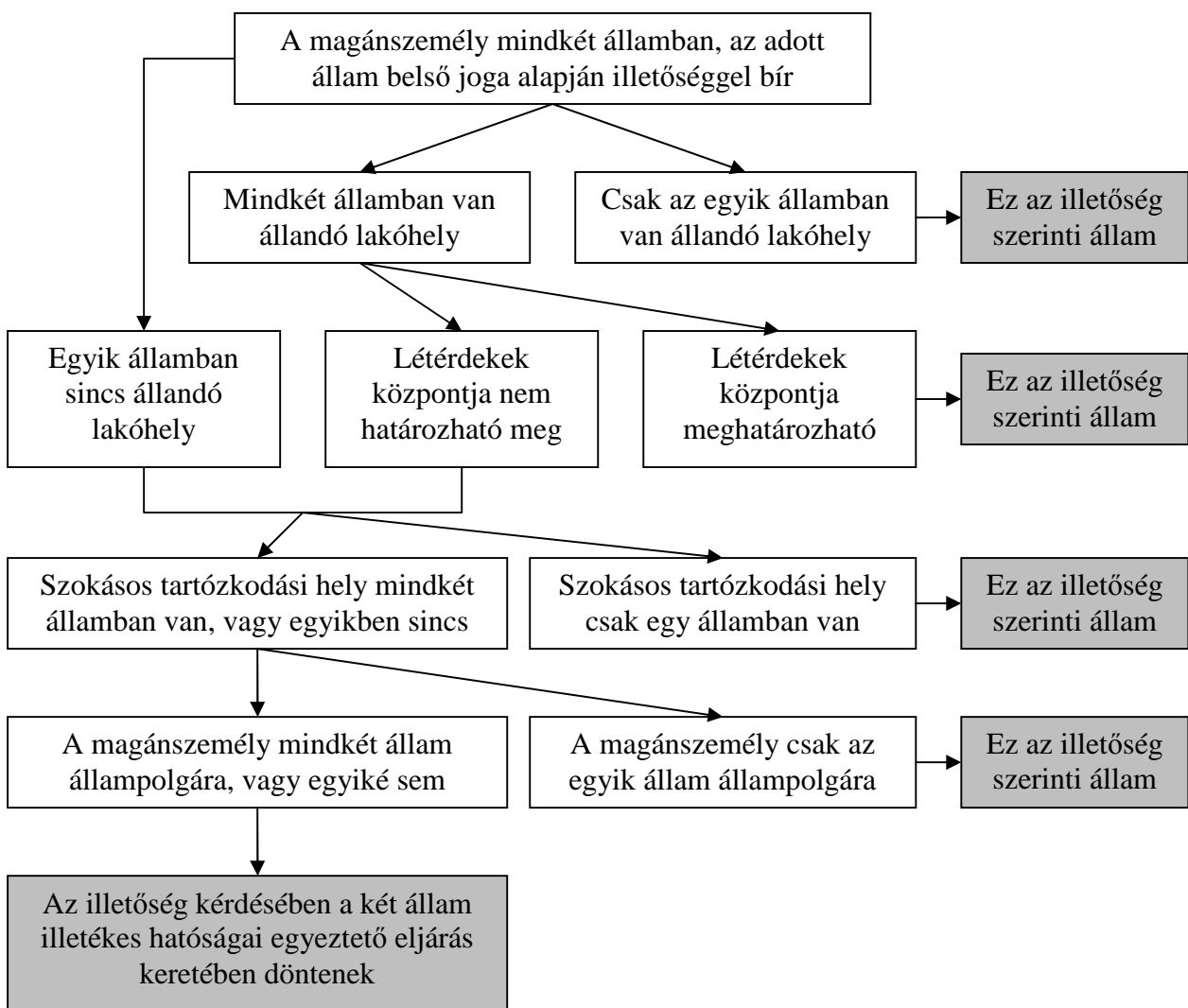
⁷ A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 32. § (1) bekezdésében felsorolt letelepedési engedéllyel rendelkező magánszemély.

⁸ Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 178. § 7. pontja szerint állandó lakóhelynek minősül „az olyan lakóhely, ahol a magánszemély tartós ottlakásra rendezkedett be és ténylegesen ott lakik. Nem változik az állandó lakóhely, ha a magánszemély ideiglenes jelleggel huzamosabb ideig külföldön tartózkodik, különösen tanulás, munkavállalás, utazás céljából”.

2.3. Az Egyezmény illetőségre vonatkozó szabályai

Abban az esetben, ha egy magánszemélyt két állam a saját belső joga alapján egyaránt belföldi illetőségűnek tekint, akkor a **tényleges illetőség kérdését az Egyezmény lakóhelyről vagy illetőségről szóló Cikke rendezi** (jellemzően a 4. Cikk.) Az Egyezmény alapján a magánszemély tényleges illetőséget az **állandó lakóhely**, a létérdekek vagy más néven az életvitel központja, a szokásos tartózkodás helye vagy az állampolgárság alapján (ebben a sorrendben) kell megállapítani. Természetesen egyes Egyezmények az itt felvázolt sorrendtől eltérhetnek.

Az Egyezmény illetőségre vonatkozó szabályainak értelmezéséhez a következő folyamatábra ad segítséget. Amennyiben a folyamatábrán szürkével kitöltött négyzethez jutunk, az ábra fennmaradó része figyelmen kívül hagyandó.

Mint látható, amennyiben a magánszemély mindkét érintett állam belső szabályai szerint illetőséggel bír, akkor az Egyezmény legelőször is a magánszemély állandó lakóhelye szerint rendeli a tényleges illetőséget megállapítani. Azaz, ha a magánszemélynek az egyik államban van állandó lakóhelye, míg a másikban nincs, akkor **az állandó lakóhely állama minősül az illetőség államának**. Az állandó

lakóhelyhez hasonlóan vizsgálendő az illetőség elbírálására vonatkozó többi szempont is, azaz ha a soron következő szempont alapján az illetőség megállapítható, további vizsgálatra nincsen szükség.

Az egyes fogalmak értelmezéséhez az alábbiakban leírtak segítségül szolgálhatnak.

Az állandó lakóhely fogalmát minden állam a saját joga szerint határozza meg. Az előző pontban ismertetett magyar szabályozás szerint az állandó lakóhely megléte ténykérdés, de nem zárható ki az sem, hogy más államok az állandó lakóhely fennállását a lakóhely bejelentéséhez kössék.

A létérdekek vagy az életvitel központja az a hely, amelyhez a magánszemélyt a szorosabb személyi és gazdasági kapcsolatok kötik. Ilyen kapcsolat elsősorban a jövedelemszerzés, így a munkavégzés, a vállalkozás helye. Ugyancsak ilyen kapcsolat a családi, szoros baráti, kulturális, nemzeti kapcsolat is. A nemzetközi gyakorlatban⁹ általánosan elfogadott, hogy ezeket a kapcsolatokat együttesen kell vizsgálni, és előfordulhat, hogy az erős családi, baráti, kulturális kapcsolatok nagyobb súllyal esznek latba, mint a gazdasági kapcsolatok. Azaz, ha egy magánszemély egy külföldi államban dolgozik, de onnan naponta, vagy akár csak a hétvégékre a Magyarországon élő családjához visszatér, jövedelmével a magyar családját tartja fenn, és más személyes kapcsolatai is Magyarországhoz kötik, akkor megállapítható, hogy ez a személy Magyarországon bír illetőséggel. Természetesen az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók (házastárs, élettárs, gyermekek) lényegesen nagyobb súllyal esnek latba, mint más rokonok. Így egy egyedülálló személy esetében sokkal nagyobb az esélye annak, hogy az illetősége a munkavégzés államában legyen megállapítható.

A szokásos tartózkodás hely az az állam, ahol az adott személy gyakrabban, hosszabb időszakban tartózkodik. A nemzetközi gyakorlat alapján nem feltétlenül elegendő egy adott naptári évet vizsgálat alá vonni, hanem a releváns, megfelelően hosszú időszakban kell az egyes államokban való tartózkodások hosszát összevetni. Így például egy öt éves időszakban a két állam között ingázó személy esetében – ha a munkavégzés körülményei az öt éves időszakban változatlanok – akár a teljes öt éves időszak vizsgálat alá vonható, és így az illetőség állama az lesz, amelyikben a magánszemély az öt év átlagában több időt tölt.

Az állampolgárság fogalma értelemszerű, míg az illetékes hatóságok egyeztető eljárásával kapcsolatban kiemelés érdemel, hogy annak megindítására és lefolytatására Magyarországon a Nemzetgazdasági Minisztérium jogosult.

2.4. Illetőségváltás az adóéven belül

Az előzőekben leírtakból megállapítható, hogy az illetőséget a magánszemély körülményei határozzák meg. **A magánszemély körülményeinek változásával az illetősége is változhat**, akár egy adott adóéven belül is. Ez természetszerűleg azzal a következménnyel is jár, hogy az illetőségváltás előtt és után megszerzett jövedelem adókötelezettsége eltérő. Kiemelés érdemel, hogy abban az esetben, ha valaki a végleges távozás szándékával kívánja elhagyni Magyarországot, akkor az

---

⁹ A Magyarország által elfogadott nemzetközi gyakorlat a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) Modellegyezményének kommentárjából ismerhető meg.

adóhatóságtól kérheti, hogy az adóját soron kívül, határozattal állapítsák meg. Ebben az esetben értelemszerűen nem kell adóbevallást tenni.¹⁰

Tételezzük fel, hogy a magyar állampolgárságú magánszemély az év első nyolc hónapjában Magyarországon él, így egyértelmű, hogy belföldi illetőséggel bír. Ez a személy szeptember 1-jével egy másik államba költözik, az ottani szabályok szerint illetőséget szerez, és a korábbi magyar egzisztenciáját felszámolja. Ebben az esetben a magánszemély mindkét állam belső jogszabályai szerint belföldinek minősül, így a tényleges illetőségét a két állam között a kettős adóztatás elkerüléséről szóló Egyezmény 4. Cikkének előírásai szerint kell megállapítani. Amennyiben tehát a kérdéses személy szeptember 1-jétől csak a külföldi államban bír állandó lakóhellyel, hiszen a magyar egzisztenciáját felszámolta, akkor a magánszemély ettől az időponttól külföldi illetőségűnek minősül. Azaz a magánszemély az év első 8 hónapjában belföldi illetőségűnek tekintendő, míg a második 4 hónapban külföldinek.

Az illetőségváltás abból a szempontból is komoly jelentőséggel bír, hogy a külföldön végzett munkából származó, külföldön adóztatható jövedelem Magyarországon figyelembe vehető-e a belföldön adóztatható jövedelme utáni adó megállapítása során. A fenti példa szerinti esetben a magánszemély az év utolsó 4 hónapjában külföldi illetőségűnek minősül, és éppen ezért az ebben az időszakban szerzett jövedelem az itthon fizetendő adó megállapítása során figyelmen kívül hagyható.

3. Az Egyezmények egyes jövedelemtípusokra vonatkozó előírásai

Ismételten kiemelendő, hogy az Egyezmények előírásai eltérőek, így az alábbiakban leírtak nem minden esetben irányadóak. Tehát a konkrét Egyezmény szabályainak vizsgálata az adókötelezettség elbírálása során nem mellőzhető.

3.1. Nem önálló munka

A nem önálló munka fogalmát az Egyezmények nem határozzák meg, így annak tartalmát az államok saját, belső joga alapján kell megállapítani. Külföldön végzett munka esetében tehát a nem önálló munka fogalmát a külföldi állam jogosult meghatározni. Feltétlenül ide tartozik a munkaviszonyból származó jövedelem, de – külföldön végzett tevékenység esetén – akár e fogalom alá tartozhatnak azok a megbízási jogviszonyok is, amelyek tartalmukban – a felelősségi viszonyok, a megbízó közvetlen utasítási jogköre, a munkavégzés helye stb. alapján – közelítenek a munkaviszonyhoz.

A nem önálló munkából származó jövedelem nem csupán a pénzbeli járandóságokat jelenti, hanem **magában foglalja a munkaviszonyhoz kötődő természetben adott juttatásokat is** (például: béren kívüli juttatások, lakás és gépkocsi használat, egészség- és életbiztosítások).

¹⁰ Az Art. 131. § (5) bekezdése szerint.

Az Egyezmények előírásai szerint a magánszemély által nem az illetősége szerinti államban végzett nem önálló munkából származó jövedelem **főszabály szerint abban az államban adóztatható, ahol a munkát végzik**. Azaz a magyar magánszemélyek által külföldön végzett munka ellenértéke a külföldi államban adóköteles.

A fenti főszabály alól kivételt képeznek a rövid távú kiküldetések. Amennyiben ugyanis a magyar magánszemély a munkát a külföldi államban végzi, de

- **a külföldi államban való tartózkodás hossza** az adóévben/a naptári évben/bármely 12 hónapos időszakban¹¹ **nem haladja meg a 183 napot**, és
- a díjazást olyan **munkáltató** fizeti (vagy olyan munkáltató nevében fizetik), aki **nem bír illetőséggel a munkavégzés helye szerinti államban**,
- és a **díjazás költségét nem a munkáltató** a munkavégzés helye szerinti államban lévő **telephelye viseli**,

akkor a jövedelem adóztatásának joga Magyarországon marad. Azaz, ha egy magyar munkáltató rövid, 183 napnál nem hosszabb időszakra küld ki egy munkavállalót a külföldi államba, és a kiküldetés költségeit nem terheli rá a külföldi államban található telephelyére¹², a munkavállalónak csak Magyarországon keletkezik adókötelezettsége.

Például, ha egy magyar társaság egy külföldi cégtől kapott megrendelését oly módon teljesíti, hogy egy magyar illetőségű munkavállalóját küldi ki a feladat ellátására, akkor a jövedelem adóztatásának joga Magyarországon marad. Ennek egyrészt feltétele, hogy a kiküldetés hossza ne haladja meg a 183 napot. Másrészt feltétel az is, hogy a kiküldött bérét ne a külföldi megrendelő, hanem a magyar cég fizesse. Harmadrészt feltétel, hogy a magyar cég esetleges külföldi telephelye ne számolja el ezt a bért a költségei között, jellemzően tehát a külföldi államban fizetendő társasági adó megállapítása során. Ha az itt felsorolt feltételek bármelyike nem teljesül, akkor a jövedelem adóztatásának joga a külföldi államot illeti meg.

A külföldi tartózkodás hosszát a **fizikai jelenlét** napjainak számán alapuló módszerrel kell megállapítani. Ez azt jelenti, hogy minden olyan nap, amelyben a magánszemély bármilyen rövid időszakot is a külföldi államban tölt (ide nem értve a külföldi országon megszakítás nélkül történő átutazást) egész napnak számít a 183 nap számítása szempontjából. Ez azt jelenti, hogy a külföldi államba való megérkezés, az onnan való távozás és az ott végzett munka során ott töltött szabadnapok is figyelembe veendőek. Amennyiben a vizsgálandó időszakon belül (adóév, naptári év, bármely 12 hónapos időszak) a magánszemély több alkalommal is a külföldi államban tartózkodik, akkor ezen tartózkodások hossza összeadódik.

Természetesen a szabály, hogy a jövedelem ott adóztatható, ahol a munkát végzik, azt is eredményezheti, hogy a magánszemély jövedelmének meghatározott hányada az egyik, meghatározott hányada a másik államban válik adóztathatóvá. Például, ha a magánszemély egy adott külföldi államban kereken hét hónapot tölt kiküldetésben, akkor a hét havi (alap)bére külföldön, öt havi pedig Magyarországon

¹¹ Az Egyezmények eltérő szövegezéséből származó különbség.

¹² A telephely külön jogalanyisággal nem bír, állandó üzleti helyet jelent. Ilyen például az üzletvezetés helye, a fiók, az iroda, a gyár, a műhely, a bánya.

válik adóztathatóvá. Azok a juttatások azonban, amelyek kifejezetten a kiküldetéshez kapcsolódnak (mint amilyen a napidíj), természetesen csak a külföldi államban adóztathatóak.

Amennyiben a kiküldetés időtartama nem egybefüggő, például mert a magánszemély a két állam között ingázik, akkor az adóztatásra jogosult állam meghatározása nehezebb. Ez esetben, tekintettel arra, hogy az Egyezmény szerint a külföldön végzett munkából származó jövedelem adóztatható a külföldi államban, a jövedelem olyan aránya válik adókötelessé külföldön, amelyet az adott államban munkában töltött napok és az összes munkában töltött nap aránya meghatároz.

Például, ha egy magyar társaság magyar illetőségű munkavállalója egy külföldi építkezésre rendszeresen jár ki, és a munkavállaló az adóévben 200 napot tölt kiküldetésben, akkor a 183 nap átlépése miatt a kivételes szabály nem irányadó. A példa szerinti esetben a külföldi államban végzett munka ellenértéke a külföldi államban, míg az adóévből fennmaradó időszakban végzett munka ellenértéke Magyarországon válik adóztathatóvá. A magánszemély (alap)bére olyan arányban adóztatható a külföldi államban, amilyen arányt a külföldi államban végzett munka – jellemzően napokban meghatározott – időtartama és az összes munkában töltött időszak aránya meghatároz. Például, ha a magánszemély a 200 nap külföldi tartózkodás során 150 napot tölt munkában, és az adóévben összesen 250 napot dolgozik, akkor az alapbér 60 százaléka (150/250) adóztatható külföldön és 40 százaléka Magyarországon.

A külföldi kiküldetésre, külszolgálatra tekintettel kapott belföldön adóztatható napidíj teljes összege (kivéve a nemzetközi áru- és személyszállításban dolgozókat, illetve a magyar honvédség állományában lévő, nem katonadiplomáciai tevékenységet végző, műveleti területen külszolgálatot teljesítő magánszemélyt) után – 2010. január 1-jétől kezdődően – meg kell fizetni a személyi jövedelemadót.

Kiemelendő, hogy az előzőekben leírtak nem minden munkavégzésből származó jövedelem adóztatásával kapcsolatosan irányadóak. Ugyanis egyrészt a nemzetközi forgalomban üzemeltetett **hajók és repülők**, illetve egyes Egyezmények szerint a nemzetközi forgalomban üzemeltetett teherautók és buszok személyzetének jövedelme a járművet üzemeltető társaság illetősége szerinti államban adóztatható, függetlenül a munkavégzés helyétől. Másrészt speciális szabályok vonatkoznak az Egyezményekben a társaságok **igazgatóságában, igazgatótanácsában**, illetve egyes Egyezmények szerint felügyelőbizottságában való tagságért fizetett tiszteletdíjakra, melyek a társaság – és nem a magánszemély – illetősége szerinti államban adóztathatóak. Harmadrészt a **művészek és sportolók** személyesen kifejtett tevékenységéből származó jövedelme csak a tevékenység helye szerinti államban adóztatható. Negyedrészt a **közszolgálatból**, azaz egy adott állam, annak közigazgatási egysége vagy helyi hatósága számára végzett munka kizárólag abban az államban adóztatható, amelyik állam részére a közszolgálatot végzik (kivéve, ha a magánszemély a munkavégzés helye szerinti államban illetőséggel és állampolgársággal egyaránt bír). Végezetül Egyezményenként eltérő módon speciális szabályok vonatkoznak a **diákok, gyakornokok, tanárok és kutatók** jövedelmeire is. A korábbi munkavégzésre

tekintettel fizetett **nyugdíj** általánosságban a magánszemély illetősége szerinti államban adóztatható, kivéve, ha a nyugdíjat korábban egy adott állam részére végzett közszolgáltatásra tekintettel juttatják. Ebben a második esetben a nyugdíj abban az államban adóztatható, amely állam, vagy annak hatósága részére a nyugdíjat megalapozó közszolgáltatást végezték (kivéve, ha a magánszemély a másik államban illetőséggel és állampolgársággal egyaránt bír).

Figyelem! Amennyiben az itt leírtak alapján a magyar illetőségű magánszemély jövedelme nem adóztatható Magyarországon, azt Magyarországon az összevont adóalap részeként nem kell bevallani, de az összes jövedelem számítása során figyelembe kell venni.

3.2. *Vállalkozási nyereség, szabad foglalkozás*

A vállalkozási nyereségre (az Egyezmények 7. Cikke) és a szabad foglalkozásból származó jövedelemre (jellemzően az Egyezmények 14. Cikke) gyakorlatilag ugyanazon szabályok vonatkoznak, a megkülönböztetésnek inkább történeti okai vannak. Így a szabad foglalkozás jellemzően magában foglalja különösen az önállóan kifejtett tudományos, irodalmi, művészeti, nevelési vagy oktatási tevékenységet, valamint az orvosok, ügyvédek, mérnökök, építészek és fogorvosok önálló tevékenységét. Ehhez képest minden más gazdasági tevékenységből származó jövedelem a vállalkozási nyereség kategóriába tartozik.¹³

Mind a vállalkozási nyereség, mind a szabad foglalkozásból származó jövedelem **főszabály szerint csak a magánszemély (vállalkozás) illetősége szerinti államban adóztatható**. A főszabály alól kivétel, hogy ha a személy a tevékenységének kifejtéséhez a másik Szerződő Államban **telephellyel (állandó berendezéssel)** rendelkezik, úgy a jövedelem a telephelynek (állandó berendezésnek) betudható része a másik államban adóztatható. Ez azt jelenti, hogy egy magyar magánszemély – például egyéni vállalkozó – a vállalkozási tevékenységből származó jövedelemből csak akkor köteles külföldön adót fizetni, ha a külföldi államban van telephelye (állandó berendezése).

A telephely fogalmát az Egyezmények 5. Cikke határozza meg. E szakasz alapján telephelynek minősül az **üzleti tevékenység** olyan tartós **színtere**, amelyen keresztül a vállalkozás a tevékenységét – részben vagy egészben – folytatja. A telephely jellemzően valamilyen ingatlan vagy berendezés lehet, de telephelynek minősülhet az építési, szerelési munkálatok helyszíne is. Ugyancsak telephellyel bíróknak kell tekinteni azt a vállalkozást, amely a másik államban olyan független képviselővel, ügynökkel rendelkezik, aki a vállalkozás nevében szerződéseket köthet. Ezen túl a telephelynek tartósnak kell lennie, azaz mind helyben, mind időben meghatározott mértékű állandósággal kell bírnia. Egyrészt tehát az üzlet helyének – a jelentéktelen eltérésektől eltekintve – azonos helyen kell maradnia, másrészt meghatározott hosszúságú időszakban – ami a nemzetközi gyakorlat szerint körülbelül 6 hónap, de egyes Egyezmények ettől eltérhetnek – fenn kell állnia ahhoz, hogy telephelynek minősülhessen.

---

¹³ Az Egyezmények alkalmazásában – jellemzően azok 3. Cikkeiben található fogalom alapján – magánszemélyek is minősülhetnek vállalkozásnak.

A magyar adóhatóság gyakorlata szerint a telephelyre vonatkozó szabályok az állandó berendezésre – azaz a szabad foglalkozásból származó jövedelemre – is irányadóak, de kiemelendő, hogy egyes külföldi államok gyakorlata ettől eltérhet.

Amennyiben a vállalkozásnak az előzőekben leírtak alapján telephelye áll fenn, akkor is csak a telephelynek betudható jövedelem adóztatható a külföldi államban. A külföldi államban található telephelynek betudható nyereség általában annyi, amennyit az adott telephely akkor ért volna el, ha a központ helyett egy teljesen különálló vállalkozással kötött volna üzletet a rendes piacon uralkodó feltételekkel és árakkal.

3.3. Osztalék

Az osztalékkal kapcsolatban a magánszemélynek nagy valószínűséggel **mindkét államban keletkezik adókötelezettsége**. A magyar illetőséggel bíró magánszemélynek fizetett osztalék ugyanis főszabály szerint Magyarországon adóztatható. Ugyanakkor az Egyezmények lehetővé teszik a másik, az osztalék forrása szerinti állam számára is az osztalék meghatározott korlátig – jellemzően 10 vagy 15 százalékos mértékig – történő adóztatását. Ennek a külföldön megfizetett korlátozott mértékű adónak a Magyarországon fizetendő adóból történő levonását az Egyezmények – és ezzel párhuzamosan a magyar szabályok is – lehetővé teszik.

Ez azt jelenti, hogy a külföldi forrásból fizetett osztalék után a magyar illetőségű magánszemélynek mindkét államban keletkezik adókötelezettsége. Ezen túl, ha például az Egyezmény az osztalék forrása szerinti államnak maximum 15 százalékos mértékű adó kivetését teszi lehetővé, és a külföldi állam ezzel a jogával él is, akkor a magyar előírások szerint főszabályként fizetendő 16 százalékos mértékű adó ezzel a 15 százalékkal csökkenthető. Ugyanakkor, ha a külföldön levont adó a magánszemély részére visszajár, a Magyarországon fizetendő adó értelemszerűen nem csökkenthető.

3.4. Kamat, jogdíj

A magyar illetőséggel bíró magánszemélynek fizetett kamat vagy jogdíj (például a szerzői jogdíj, a találmány felhasználásának fejében fizetett ellenérték) az **Egyezmények többsége szerint Magyarországon adóztatható**. Ugyanakkor mindkét jövedelemtípus esetében előfordul, hogy egyes Egyezmények a jövedelem adóztatásának jogát – meghatározott mértékig – a jövedelem forrásának állama számára is lehetővé teszik. Amennyiben a jövedelem mindkét államban adóztatható, az osztaléknál leírtak megfelelően alkalmazhatóak.

Például, ha egy magyar illetőségű magánszemélynek egy horvát hitelintézetnél lévő betétjére kamatot írnak jóvá, akkor ennek a kamatnak az adóztatására kizárólag Magyarország jogosult. Azaz a kamatjövedelem után a 16 százalékos mértékű adót a magánszemélynek a magyar adóbevallásában kell bevallania, és a bevallás benyújtására nyitva álló határidőig megfizetnie. Annak érdekében, hogy a magyar magánszemélytől a külföldi hitelintézet által jóváírt kamatból ne vonjanak adót, a magyar magánszemélynek a horvát bank részére illetőségigazolást kell adnia. A magyar illetőségigazolást a Nemzeti Adó- és Vámhivatal állítja ki magyar, vagy angol és magyar nyelven.

Speciális szabályok vonatkoznak az Ausztriából, Belgiumból és Luxemburgból származó kamatra. Ezek az államok ugyanis egy átmeneti időszakra felmentést kaptak azon az Európai Unió Megtakarítási Irányelvében¹⁴ foglalt kötelezettség alól, hogy a külföldi – tehát akár magyar – személyek kamatjövedelmeiről adatot szolgáltatassanak a külföldi – többek között a magyar – adóhatóságoknak. Ehelyett ezen államok forrásadókat alkalmaznak, amelynek 75 százalékát a magánszemélyre vonatkozó adatok közzétevése nélkül továbbítanak a magánszemély illetősége szerinti állam adóhatóságához. A forrásadó mértéke 2005. július 1-je és 2008. június 30-a között 15 százalék volt, jelenleg 20 százalék. Az így levont forrásadó is csökkenti a magyar illetőségű magánszemély kamatjövedelme után fizetendő magyar személyi jövedelemadó összegét, azaz – ha a levont forrásadó mértéke 20 százalék – akkor a magánszemélynek pótlólagos adófizetési kötelezettsége nem keletkezik. A jövedelmet azonban ebben az esetben is be kell vallani.

3.5. *Bérbeadásból származó jövedelem*

Az ingatlan bérbeadásából származó jövedelem az ingatlan fekvése szerinti államban adóztatható, míg az ingó bérbeadásból származó jövedelem a magánszemély illetősége szerinti államban. Tehát a magyar illetőségű magánszemély külföldön található lakásának bérbeadásából származó jövedelme Magyarországon nem adóztatható.

3.6. *Elidegenítésből származó jövedelem*

Az ingatlan eladásából származó jövedelem az ingatlan fekvése szerinti államban adóztatható, míg az ingó vagy értékpapír eladásából származó jövedelem (árfolyamnyereség) jellemzően a magánszemély illetősége szerinti államban. Tehát a magyar illetőségű magánszemély külföldön található lakásának eladásából származó jövedelme Magyarországon nem adóztatható, ugyanakkor a külföldi tőzsdén kötött ügyletek eredménye után az adót jellemzően Magyarországon kell megfizetni.

3.7. *Egyéb jövedelmek*

Az előzőekben nem említett jövedelemfajták – például a szerencsejátékból származó jövedelem – kizárólag a magánszemély illetősége szerinti államban adóztatható. Azaz egy külföldi kaszinóban nyert összeg után a magyar illetőségű magánszemélyek Magyarországon kötelesek az adót megfizetni.

¹⁴ A Tanács a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról szóló 2003. június 3-i, 2003/48/EK számú Irányelve.

4. Olyan külföldi államból származó jövedelem, mellyel Magyarországnak nincs Egyezménye

Ha egy magyar illetőségű magánszemély olyan államból részesül jövedelemben, amellyel Magyarországnak nincs a kettős adóztatás elkerüléséről szóló Egyezménye (a továbbiakban: nem egyezményes állam), így például Mexikóból vagy Szaúd-Arábiából, akkor a jövedelem adóztatására mindkét állam jogosult. Azaz előfordulhat, hogy ilyen esetben ténylegesen kétszer kellene a jövedelem után az adót megfizetni. Ezt a méltánytalan helyzetet a magyar belső szabályok azonban orvosolják.

Ha ugyanis a nem egyezményes államban található forrásból származó, összevont adóalapba tartozó jövedelemből a külföldi államban is vonnak személyi jövedelemadót (és ez a magánszemély részére nem jár vissza), akkor **a Magyarországon fizetendő személyi jövedelemadó összegét csökkenti a külföldön megfizetett adó 90 százaléka**, de legfeljebb e jövedelem adóalapjára az adó mértékével (16 százalék) megállapított adó.¹⁵

Rendkívül fontos, hogy Egyezmény hiányában a magánszemély illetőségét – a magyar adókötelezettség szempontjából – kizárólag a magyar szabályok szerint kell megállapítani.¹⁶ Ez például azt eredményezi, hogy egy magyar állampolgár csak akkor minősül külföldinek, ha egyben kettős állampolgár is, és Magyarországon nincsen bejelentett állandó lakóhelye.

Például, ha egy magyar állampolgár – aki nem kettős állampolgár – öt évig Mexikóban dolgozik, akkor ez a személy megőrzi magyar illetőségét, függetlenül attól, hogy van-e Magyarországon lakóhelye. Azaz az ebben az időszakban szerzett jövedelmének adóztatására Magyarország jogosult azzal, hogy a külföldön fizetett adó maximum 90 százaléka a Magyarországon fizetendő adót csökkenti.

A nem egyezményes államból származó tőkejövedelmek esetén a Magyarországon fizetendő adót szintén csökkenti a külföldön levont adó összege azzal, hogy nemzetközi szerződés hiányában a külföldön megfizetett adó beszámítása következtében a jövedelem után fizetendő adó nem lehet kevesebb a jövedelem 5 százalékánál. Természetesen ebben az esetben sem csökkenti a magyar adót az az adóösszeg, amely a magánszemély részére a külföldi államban visszajár.

Például a nem egyezményes államból származó osztalékból a külföldi államban levont adó összege 22 százalék. Ennek az adónak a figyelembevételével a Magyarországon fizetendő 16 százalékos mértékű adóra tekintettel nem lenne belföldön adófizetési kötelezettség tekintettel arra, hogy ilyen esetben Magyarországon legalább a jövedelem 5 százalékát kell személyi jövedelemadóként megfizetni, e jövedelem tulajdonos esetében fizetendő adó mértéke 5 százalék lesz.

Az előzőekben leírtaktól eltérően egyéb jövedelemnek minősül az alacsony adókulcsú államban székhellyel rendelkező jogi személy, egyéb szervezet, vagy egyébként az

¹⁵ Az szja-törvény 32. § (1) bekezdése szerint.

¹⁶ Lásd: 2.1. fejezet.

ellenőrzött külföldi társaság által, vagy annak megbízásából fizetett kamat és osztalék, az ilyen társaság értékpapírjának árfolyamnyeresége, illetve az ilyen társaságból kivont jövedelem. Ugyancsak egyéb jövedelemnek minősülhet az ellenőrzött külföldi társaság fel nem osztott eredménye is. Ezek a köznapi nyelvben „off-shore cégekből” származó kifizetések tehát nem külön adózó, hanem az összevont adóalap részét képező jövedelmeknek minősülnek.¹⁷

5. Egyes eljárási szabályok

5.1. A külföldi pénznemben megszerzett jövedelem átszámítása

A magyar jövedelmet és az adót forintban kell megállapítani. Ennek érdekében a külföldi pénznemben megszerzett bevételt – és a magánszemélyt terhelő esetleges kiadást – főszabály szerint a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) hivatalos, a **bevételszerzés napján érvényes devizaárfolyamának** alapulvételével kell forintra átszámítani. Amennyiben egy külföldi pénznem nem szerepel az MNB hivatalos devizaárfolyam-lapján, akkor azt az MNB által közzétett, euróban megadott árfolyamon először euróra, majd az eurót az előzőek szerint forintra kell átszámítani. A magánszemély azonban választhatja, hogy az adóévre bevallott jövedelme alapját képező külföldi pénznemben megszerzett valamennyi bevételének forintra történő átszámításához a bevétel megszerzésének napját megelőző hónap 15-én érvényes MNB árfolyamot alkalmazza.

A fentiekben leírtaktól eltérően a külföldi pénznemben megszerzett kamatjövedelemből az adót ugyanazon külföldi pénznemben kell megállapítani, levonni és az MNB hivatalos, a megszerzés időpontjában érvényes devizaárfolyamán forintra átszámítva kell megfizetni.

5.2. Adóbevallás, adófizetés

A külföldről származó jövedelmek esetében jellemzően nincs olyan személy, aki kifizetőként járna el. Így a jövedelmet és annak adóját kifizető hiányában a magánszemély köteles megállapítani. Ezeket az adatokat tehát nem a kifizető igazolása, hanem a magánszemély saját nyilvántartása fogja tartalmazni.

Kifizető, munkáltató hiányában az összevont adóalapba tartozó jövedelmekből nem kerül az adóelőleg levonásra. Éppen ezért, ilyen esetben **az adóelőleget is a magánszemélynek kell megfizetnie**, mégpedig a jövedelemszerzés negyedévét követő hónap 12. napjáig. A befizetett adóelőlegről bevallást, bejelentést külön nem kell tenni.

Egyes tőkejövedelmek, így az értékpapír-kölcsönzésből, az osztalékból és a vállalkozásból kivont jövedelem esetén – ha a kifizető azt nem vonta le – az adót a magánszemélynek szintén a negyedévet követő hónap 12-éig kell megfizetnie. Ettől eltérően kamatjövedelem, az árfolyamnyereségből, csereügyletből és tőzsdei (ellenőrzött tőkepiaci) ügyletből származó jövedelem esetén az adót az adóbevallás benyújtására nyitva álló határidőig kell megfizetni.

---

¹⁷ Az szja-törvény 3. § 5. és 85. pontja és 28. § (12)-(13) és (20)-(22) bekezdései szerint.

Végezetül szintén a magánszemély kötelezettsége az, hogy a külföldről származó jövedelmet az adóhatóság közreműködése nélkül elkészített adóbevallásában bevallja.

II. Társadalombiztosítási kötelezettségek teljesítése

A magyar állampolgárok külföldi foglalkoztatása kapcsán a foglalkoztatói kötelezettségek teljesítése, illetve a külföldön dolgozó magánszemély társadalombiztosítási jogállásának megítélésével kapcsolatban a következőkre hívjuk fel a figyelmet.

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény¹⁸ rendelkezéseit

- a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról és annak végrehajtásáról szóló uniós rendeletek¹⁹ (a továbbiakban: Közösségi rendelet), illetve
- a nemzetközi egyezmény²⁰ hatálya alá tartozó személyre az egyezmény szabályai szerint kell alkalmazni.

Magyarország az EGT államokon túlmenően harmadik országokkal is kötött a közösségi koordinációs szabályok elvein alapuló, szociális biztonsági egyezményeket, illetve az 1950-es években létrejött megállapodások alapján érvényben vannak még egyes szociálpolitikai egyezmények is. Hasonlóan az adókötelezettség megállapításához a társadalombiztosítási kötelezettségeket is az eset összes körülményének és az irányadó nemzetközi egyezmény konkrét szabályainak figyelembevételével kell megállapítani.

Ez azt jelenti, hogy a nemzetközi egyezmények szabályai elsőbbséget élveznek a hazai belső joggal szemben, ezért a biztosítási kötelezettség elbírálása főszabály szerint az egyezményekben rögzítettek alapján történik. Abban az esetben, ha a munkavégzésre (a vállalkozás folytatására, az önálló tevékenységre) a Közösségi rendelet, vagy egyezmény alapján a Magyar Köztársaság jogszabályait kell alkalmazni, akkor a biztosítási és járulékfizetési kötelezettséget a Tbj. általános szabályai szerint kell teljesíteni.

1. Közösségi jogalkalmazás

A Közösségen belül nincs egységes társadalombiztosítási rendszer, minden tagállam maga határozza meg, hogy mely ellátásokat, milyen feltételekkel, mely személyeknek nyújt, és az ellátások fedezetéül milyen mértékű járulékot kell fizetniük a

¹⁸ Röviden: Tbj.

¹⁹ A szociális biztonsági rendszereknek a közösségen belül mozgó munkavállalókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71 (EGK) Tanácsi rendelet (röviden: régi Közösségi rendelet), valamint az ennek végrehajtásáról szóló 574/72. (EGK) Tanácsi rendelet, valamint a 2010. május 1-jétől alkalmazandó a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (röviden: új Közösségi rendelet), és a végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

²⁰ Az érvényben lévő kétoldalú szociális biztonsági, illetve szociálpolitikai egyezmények az Országos Egészségbiztosítási Pénztár honlapján, a www.oep.hu címen, a lakossági kezdőlapon érhető el.

biztosítottaknak, foglalkoztatóknak. Ugyanakkor az EGT állampolgárai²¹ - nemzeti hovatartozástól függetlenül - társadalombiztosítási szempontból olyan jogokkal rendelkeznek, és olyan kötelezettségek terhelik őket bármely tagállamban, mint az adott tagállam állampolgárait. A Közösségi szintű szabályozás kizárólag a tagállamonként eltérő rendszereket – a jogosultságok megőrzése, illetve az esetleges hátrányok megszüntetése érdekében – koordinálja.

2. Személyi hatály

Az új Közösségi rendelet hatálya csak a tagállamok állampolgáira, egy tagállamban lakóhellyel rendelkező hontalanokra és menekültekre - akik egy vagy több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak -, valamint ezek családtagjaira és túlélő hozzátartozóira, illetve az EU valamely tagállamában letelepedett, Közösségen belül mozgó harmadik ország beli állampolgárokra terjed ki. Az EFTA-országokra (Izland, Liechtenstein, Norvégia), valamint Svájcra továbbra is az 1408/71/EGK rendeletet kell alkalmazni.

3. Biztosítási kötelezettség megállapítása

A Közösségi rendelet a biztosítási kötelezettség elbírálása szempontjából pontosan meghatározza, hogy egy adott jogviszonyra a szociális biztonság szempontjából mely tagállam joghatósága vonatkozik, azaz a biztosítási jogviszonyt, a járulékfizetési kötelezettséget melyik tagállam előírásai szerint kell megállapítani. A rendelet hatálya alá tartozó személyekre **csak egy tagállam jogszabályai alkalmazandóak** még azok esetében is, akik egyidejűleg több tagállamban végeznek kereső tevékenységet.

3.1 Kizárólag egy tagállamban tevékenységet folytató személyek

Főszabály szerint az egy tagállamban – nem kiküldetés keretében – tevékenységet folytató személyek abban az államban tartoznak a társadalombiztosítási kötelezettség alá, amelyben kereső tevékenységüket végzik²².

Példa. Egy magyar állampolgár munkavállalóként Ausztriában dolgozik, más tagállamban munkavállalóként, önálló vállalkozóként tevékenységet nem folytat. Ez a munkavállaló kizárólag Ausztriában, az osztrák szabályok szerint lesz biztosított és társadalombiztosítási kötelezettségeit is az osztrák szabályok szerint kell teljesítenie. E kötelezettségek tekintetében érdektelen, hogy az I. fejezetben ismertetett szabályok alapján személyi jövedelemadó mely országban fizet.

²¹ Az Európai Közösség és annak tagállamai, valamint a Svájci Államszövetség között a személyek szabad mozgásáról szóló megállapodás alapján - bár Svájc nem tagja az Európai Uniónak - 2006. április 1-jétől Svájc vonatkozásában is a Közösségi rendeletet kell alkalmazni.

²² A köztisztviselők azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak, amely tagállam jogszabályainak hatálya alá az őket alkalmazó közigazgatási szerv tartozik. Egy tagállam fegyveres erőibe szolgálatra vagy polgári szolgálatra behívott vagy újból behívott személyek e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoznak.

3.1.1 Kiküldetés

A főszabálytól eltérő szabályozás érvényesül kiküldetés esetén. Amennyiben az egyik tagállam területén munkavállalót alkalmazó munkáltató a munkavállalót másik tagállam területére küldi ki abból a célból, hogy ott számára munkát végezzen, akkor a munkavállaló továbbra is a küldő állam társadalombiztosítási szabályai szerint lesz biztosított, feltéve, hogy a munkavégzés időtartama nem haladja meg a 24 hónapot.

A tagállamok egyikében szokásosan önálló vállalkozóként tevékenykedő olyan személy, aki hasonló tevékenység végzése céljából egy másik tagállamba távozik, továbbra is az első tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartozik, feltéve, hogy az ilyen tevékenység várható időtartama nem haladja meg a 24 hónapot.

A 24 hónapos kiküldetési idő a már korábban megkezdődött kiküldetéseknél nem kezdődik újra 2010. május 1-jétől, a 24 hónapba a 2010. április 30. előtti kiküldetési időszakot be kell számítani.

A kiküldetésre továbbra is az 1408/71/EGK rendelet szerinti, **legfeljebb 12 hónapos határidő** vonatkozik (amely szükség esetén további 12 hónappal hosszabbítható), amennyiben a kiküldetés az alábbi államokba irányul:

- Svájc,
- Norvégia,
- Liechtenstein és
- Izland

Az átmeneti kiküldetés szabályai szigorú feltétekhez és korlátozott idejű foglalkoztatás esetén alkalmazhatók. Magyarországon a kiküldetés feltételeinek²³ vizsgálata után az alkalmazandó jogra vonatkozó igazolást²⁴ az egészségbiztosítási szakigazgatási szerv adja ki.

3.1.2 Kiküldetés esetén nem állapítható meg a magyar jog alkalmazandó társadalombiztosítási jogként, ha a foglalkoztató

- a cégbíróság által jogerősen be nem jegyzett előtársaság,
- a kiküldetés teljes időtartama alatt csak olyan munkavállalókat foglalkoztat belföldön, akik a cég irányításával vagy adminisztratív tevékenységével kapcsolatos feladatokat látnak el, vagy
- a kiküldetés helye szerinti államban a magyarországi tevékenységéhez képest - a gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozása NACE Rev. 2. rendszerének létrehozásáról és a 3037/90/EGK tanácsi rendelet, valamint egyes meghatározott statisztikai területekre vonatkozó EK-rendeletek módosításáról szóló, 2006. december 20-i 1893/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 1. melléklete szerint - más nemzetgazdasági ágazatba tartozó tevékenységet folytat;

²³ A részletes feltételeket a 195/1997 (XI.5.) Korm. rendelet tartalmazza.

²⁴ 2010. május 1-je után kezdődő kiküldetés esetén az A1 jelű nyomtatvány igazolja. A korábban kiadott E 101 jelű igazolások a rajtuk feltüntetett érvényességi idő végéig érvényesek maradnak, de egy E 101 jelű igazolást meghosszabbítani csak A1 jelű igazolással lehet.

a munkavállaló

- nem rendelkezik a kiküldetés kezdőnapját megelőzően legalább 30 napi biztosítással,
- kiküldetésére azért került sor, hogy a kiküldetés helye szerinti államban a munkáltató által korábban kiküldött munkavállalót felváltson,
- korábban ugyanabban az államban volt a kiküldetésre meghatározott leghosszabb időtartamig kiküldött (ide értve az 1408/71/EGK rendelet szerinti kiküldetést is), és a korábbi kiküldetés lejártától nem telt el 60 nap, vagy
- kiküldetésére azért kerül sor, hogy a kiküldetés helye szerinti vállalkozás a munkavállalót egy másik vállalkozás rendelkezésére bocsássa, vagy másik tagállamba küldje tovább.

3.2 Tevékenység végzése több tagállamban

Abban az esetben, ha egy személy párhuzamosan vagy időszakosan váltakozva két vagy több tagállamban végez kereső tevékenységet, a biztosítási kötelezettség **elsősorban** a munkavállaló/önálló vállalkozó **lakóhelye szerinti tagállamban** állapítandó meg.

Amennyiben azonban az adott személy az érintett tagállamokban **egy munkáltató javára végez munkát**, és a lakóhelye szerinti tagállamban végzett tevékenysége nem jelentős, a biztosítási kötelezettség a munkáltató székhelye szerinti államban áll fenn

Ha a munkavállaló, az önálló vállalkozó belföldön és a másik államban is munkavállaló, illetve önálló vállalkozó, a magyar jog alkalmazásának megállapítására a belföldön fennálló lakóhely alapján akkor kerülhet sor, ha

- a munkavállaló belföldön folytatott tevékenységéhez kapcsolódó munkaidő vagy munkabér (egyéb díjazás) eléri az összes munkaidő, illetve munkabér (díjazás) 25 százalékát,
- az önálló vállalkozó belföldön elért bevétele eléri az összes vállalkozói bevételeinek 25 százalékát.

Amennyiben a két vagy több tagállamban folytatott **párhuzamos munkavégzés** mindegyik tagállamban **külön munkáltató javára történik**, a biztosítási kötelezettség **a lakóhely szerinti tagállamban áll fenn** akkor is, ha a munkavállaló a lakóhelye szerinti államban tevékenységének kevesebb mint 25 %-át végzi, vagy egyáltalán nem végez tevékenységet.

Amennyiben az önálló vállalkozó önálló tevékenységséget párhuzamosan két vagy több olyan tagállamban végez, ahol nem rendelkezik székhellyel, telephellyel, illetve lakóhellyel, a *lakóhelye* szerinti államban marad biztosított akkor is, ha a lakóhelye szerinti államban gazdasági tevékenységet egyáltalán nem végez.

3.2.1. Munkavállalóként és önálló vállalkozóként egyidejűleg több tagállamban végzett tevékenység

Annak a személynek, aki egyidejűleg az egyik tagállam területén munkavállalóként, egy másik tagállam területén pedig önálló vállalkozóként tevékenységet folytat, a biztosítási kötelezettsége a munkavégzés helye (ahol munkavállalóként dolgozik)

szerinti államban áll fenn, függetlenül a két tevékenység egymáshoz viszonyított arányától

A magyar jogszabályok értelmében²⁵

munkavállalónak minősül:

- a munkaviszonyban álló személy²⁶,
- a szövetkezet tevékenységében munkaviszony, vállalkozási vagy megbízási jogviszony keretében közreműködő szövetkezet tagja²⁷,
- a munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személy²⁸,
- a társas vállalkozó, és a külföldi jog szerint annak megfelelő jogviszonyban álló személy.

önálló vállalkozónak minősül

- -a Tbj. szerinti egyéni vállalkozó,
- a biztosítottak minősülő mezőgazdasági őstermelő, és a külföldi jog szerint annak megfelelő személy.

4. Más tagállamban fennálló biztosítás igazolása

Amennyiben a közösségi rendelet fő szabálya érvényesül, vagyis ha a munkavállaló, önálló vállalkozó csak egy tagállam területén végez munkát, az e munkavégzés alapján fennálló biztosítás igazolására nincs a Közösségen belül használatos egységes nyomtatvány. (Ilyen esetben az ügyfél által igényelt igazolást minden tagállam a saját belső joga szerint állítja ki.)

A több tagállamban párhuzamosan folytatott tevékenység esetén a biztosítási kötelezettség 2010. május 1-jétől **A1**²⁹ nyomtatvánnyal, az EFTA-tagállamok³⁰ és Svájc tekintetében az E 101 jelű nyomtatványon igazolható.

Példa: Egy Magyarországon bejegyzett Kft. német állampolgárságú vezető tisztségviselőre havi 300 000 forint járulékalapot képező jövedelemben részesül, a vezető tisztséget megbízási jogviszony keretében látja el. A magyar foglalkoztató könyvelője számára átadták az A1 jelű igazolást, amely 2011. december 31-ig érvényes. Az igazolás alapján a vezető tisztségviselő kizárólag Németországban, a német szabályok szerint biztosított, ezért **Magyarország** biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony hiányában a Tbj. szabályai szerint járulékfizetési kötelezettség nem merülhet fel.

Az előző példában hangsúlyoztuk, hogy a munkáltatónak Magyarországon a magyar jogszabályok alapján nem keletkezik járulékkötelezettsége, ugyanis az új Közösségi szabályok szerint az a munkáltató, amelynek bejegyzett székhelye vagy ügyviteli helye

²⁵ 195/1997 (XI.5.) Korm. rendelet 23. §.

²⁶ Tbj. 5. § (1) bekezdés a) pontban meghatározott személy

²⁷ Ide nem értve az iskolaszövetkezet nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató, tanuló, hallgató tagját.

²⁸ Tbj. 5. § (1) bekezdés g) pont, valamint (2) bekezdésben meghatározott személyek.

²⁹ A párhuzamos tevékenységre tekintettel korábban kiadott **E 101** jelű igazolások a rajtuk feltüntetett érvényességi idő végéig érvényesek.

³⁰ Norvégia, Liechtenstein és Izland.

nem az illetékes tagállam – a példa szerinti esetben Németország – területén található, a munkavállalójára vonatkozó járulékkötelezettséget úgy köteles teljesíteni, mintha bejegyzett székhelye vagy üzletvili helye az illetékes tagállamban lenne. Tehát a magyar vállalkozásnak Németországban a német szabályok szerint kell a munkavállalóval kapcsolatos járulékkötelezettségeket teljesíteni.

Összegezve tehát megállapítható, hogy a társadalombiztosítási jogállást az EGT tagállamain belül a Közösségi rendelkezés szabályai határozzák meg. A magyar joghatóság fennállása esetén a járulékkötelezettséget – állampolgárságtól függetlenül - a Tbj. rendelkezései szerint kell megállapítani.

5. A biztosítás elbírálása Magyarországon

A biztosítás az annak alapjául szolgáló jogviszonnyal egyidejűleg a törvény erejénél fogva jön létre. A jogszabály tételesen felsorolja³¹ a biztosítási kötelezettség alá vont jogviszonyokat, amelyek jellemzően munkavégzéshez vagy tevékenység folytatásához kapcsolódnak.

A Tbj. alapján nem terjed ki a biztosítás³²:

- a külföldi állam Magyarországra akkreditált diplomáciai és konzuli képviselete személyzetének külföldi állampolgárságú tagjára (a továbbiakban: képviselet tagja), a külföldi állampolgárságú háztartási alkalmazottra, aki kizárólag a képviselet tagjának alkalmazásában áll, a képviselet tagjával közös háztartásban élő külföldi állampolgárságú családtagra (házastárs, gyermek), feltéve hogy az alkalmazottra, illetve a családtagra kiterjed a küldő állam vagy más állam társadalombiztosítási rendszere, továbbá a nemzetközi szervezet nemzetközi szerződés alapján mentességet élvező tisztviselőjére (alkalmazottjára) és a vele közös háztartásban élő családtagjára (házastárs, gyermek), feltéve hogy kiterjed rájuk a nemzetközi szervezet szociális biztonsági rendszere;
- **a magyar jogszabályok szerint be nem jegyzett külföldi munkáltató által a Magyar Köztársaság területén foglalkoztatott külföldinek minősülő, harmadik állam polgárára, ha kiküldetés, kirendelés vagy munkaerő-kölcsönzés keretében végez munkát;** valamint
- az európai parlamenti képviselőre.

A biztosítási kötelezettség elbírálásakor tehát csak annak lehet jelentősége, hogy a Tbj. szabályai szerint az adott személy külföldinek minősül vagy sem. Külföldi az a természetes személy, aki nem minősül belföldinek.

Belföldi:

- a.) a Magyar Köztársaság területén a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkező magyar állampolgár, a bevándorolt és a letelepedett jogállású, valamint a menekültként elismert személy,

---

³¹ Tbj. 5. §-a.

³² Tbj. 11. §

- b.) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozó személy, aki a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodás jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik, valamint
- c.) a hontalan.

Példa:

Egy Japánban bejegyzett cég japán állampolgárságú munkavállalóját munkavégzés céljából Magyarországra küldi 1 éves időtartamra. Japán és a Magyar Köztársaság között szociális biztonságot szabályozó egyezmény nincs. Egyezmény hiányában a Tbj. általános szabályai szerint kell a biztosítási kötelezettséget elbírálni. Mivel a külföldinek minősülő, harmadik ország állampolgára kiküldetés keretében végez munkát a Magyar Köztársaság területén, nem terjed ki rá a biztosítás. Biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony hiányában társadalombiztosítási, nyugdíj, valamint egészségbiztosítási- és munkaerő-páci járulékot nem kell fizetni.

6. Külföldi munkáltató számára végzett munkával összefüggő járulékkötelezettség teljesítése

2011. január 1-jétől biztosítottak minősül az a természetes személy is, aki a munkát külföldi foglalkoztató számára a Magyar Köztársaság területén kívül végzi, és a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló közösségi rendelet előzőekben ismertetett szabályai alapján a Tbj. törvény hatálya alá tartozik.

A magyar jogszabályok szerint bejegyzésre nem kötelezett külföldi vállalkozás a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonnal összefüggő bejelentési, járulékfizetési és bevallási kötelezettséget fióktelep, illetve pénzügyi képviselő, ennek hiányában közvetlenül saját maga köteles teljesíteni.

Ha a magyar jog szerint biztosított személyt foglalkoztató külföldi vállalkozás a járulékkötelezettségek teljesítésére nem rendelkezik képviselővel (fióktelep, pénzügyi képviselő), és foglalkoztatóként történő bejelentkezését is elmulasztja³³, akkor az általa foglalkoztatott természetes személy biztosításával összefüggő bejelentési, járulékfizetési és bevallási kötelezettséget a foglalkoztatott teljesíti, és viseli a járulékkötelezettségek elmulasztása miatti jogkövetkezményeket, ide nem értve a mulasztási bírságot és az adóbírságot.

³³ Az, hogy a külföldi vállalkozás foglalkoztatóként bejelentkezett-e a NAV-hoz, a www.nav.gov.hu honlapunkon az „Adóalanyok listái, Egyéb szervezetek” menüpontban kérdezhető le.

7. A járulékalap megállapítása³⁴

A járulékfizetési kötelezettség megállapításához elsődlegesen az szükséges, hogy a kifizetésre biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony alapján kerüljön sor, másrészt a kifizetett (juttatott) jövedelem járulékalapot képező jövedelemnek minősüljön.

Járulékalapot képező jövedelemként – egyebek mellett –:³⁵

a.) az szja-törvény szerint az összevont adóalapba tartozó önálló és nem önálló tevékenységből származó bevételből az adóelőleg-alap számításnál figyelembe vett jövedelmet kell számításba venni.

b.) Az a.) pont szerinti jövedelem hiányában járulékalapként a munkaszerződésben meghatározott személyi alapbér, illetőleg ha a munkát nem munkaviszonyban, hanem munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében végzik, a szerződésben meghatározott díjat kell számításba venni.

Személyi alapbér³⁶: a munkaszerződés alapján fizetett, juttatott, az adott munkakörben foglalkoztatott kiküldetését megelőző évi havi átlagos alapbére. Ennek hiányában a tárgyhavi személyi alapbér a járulékalap.

Abban az esetben, ha a biztosított jövedelme Magyarországon nem adóztatható, a b.) pont szerinti kiegészítő szabály alapján kell a járulékalapot megállapítani.

Ha a biztosítással járó jogviszonyból származó, tárgyhónapra eső jövedelem egy része a Magyar Köztársaságban, másik része külföldön adóztatható, járulékalapként az a.) pontban meghatározott jövedelmet és a b.) pontban említett személyi alapbér, illetve szerződésben meghatározott díj összegének azon időszakra (naptári napokra) vonatkozó arányos részét, amelyben a jövedelem külföldön adóztatható, együttesen kell figyelembe venni.

9. Fizetendő járulékok

A társadalombiztosítási ellátások és a munkaerő-piaci célok fedezetére

- a biztosított természetbeni egészségbiztosítási járulékot, pénzbeli egészségbiztosítási járulékot és munkaerő-piaci járulékot (a továbbiakban együtt: egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulékok), valamint nyugdíjjárulékot³⁷, a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni és társas vállalkozó nyugdíjjárulékot,
- a foglalkoztató és a biztosított egyéni vállalkozó egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulékot, valamint nyugdíj-biztosítási járulékot (együtt: társadalombiztosítási járulékok),
- a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, a kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó után a társas vállalkozás, valamint a

³⁴ Az egyéni és társas vállalkozók, valamint az őstermelők járulékalapjának megállapítására eltérő szabályok vonatkoznak.

³⁵ Tbj. 4. § k) pont

³⁶ A Tbj. végrehajtásáról szóló 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendelet 1. § (2) bek.

³⁷ A magánnyugdíjpénztár tagja nyugdíjjárulékok és tagdíj fizetésére kötelezett.

Tbj. 39. § (2) bekezdésében említett személy egészségügyi szolgáltatási járulékot,

- az egészségügyi szolgáltatások fedezetére a külön törvényben³⁸ meghatározott személy egészségügyi hozzájárulást,
- a foglalkoztató a külön jogszabályban meghatározott karkedvezményre jogosító munkakörben foglalkoztatott, saját jogú nyugdíjasnak nem minősülő biztosított, illetőleg kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő társas vállalkozó után, valamint a karkedvezményre jogosító munkakörben vállalkozói tevékenységet végző biztosított egyéni vállalkozó karkedvezmény-biztosítási járulékot

fizet.

A járulékokat a járulékalapot képező jövedelem kifizetésekor irányadó járulékmértékek szerint kell megfizetni³⁹.

10. Járulékfizetés, bevallás

A foglalkoztató a biztosítottnak a tárgyhónapban kifizetett (juttatott), járulékalapot képező jövedelem alapján köteles a járulékokat (tagdíjat) megállapítani és a biztosítottat terhelő járulékot levonni. A foglalkoztatónak a megállapított tárgyhavi járulékot (tagdíjat) a 1108-as jelű havi adó- és járulékbevallásban a tárgyhónapot követő hónap 12-éig kell bevallania, illetőleg megfizetnie az állami adóhatósághoz⁴⁰.

A 6. pontban említett külföldi vállalkozás, illetve magánszemély járulékfizetési, bevallási kötelezettsége

A járulékalapot képező jövedelem után:

- a külföldi vállalkozást terhelő társadalombiztosítási járulék mértéke 27 százalék,
- a biztosított által fizetendő egyéni járulékok mértéke évi 7 665 000 forint járulékalapig 17,5 százalék, e felett 7,5 százalék.

A nyugdíj, az egészségbiztosítás, illetve a munkanélküli ellátások fedezetére tehát a járulékalapot képező jövedelem 44,5 százalékát, 7 665 000 forint jövedelem felett 34,5 százalékát kell fizetni.

A befizetést a tárgyhónapot követő hónap 12-éig egyösszegben a 10032000-06056456 NAV Külföldi vállalkozásnál biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyban foglalkoztatott utáni járulékbefizetések számla javára átutalással, vagy készpénz-átutalási megbízással lehet teljesíteni.

³⁸ Az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény (röviden: Eho. tv.)

³⁹ Az aktuális, illetve az előző években érvényes járulékmértékekről az NAV honlapján, a www.nav.gov.hu címen az „Adókulcsok, járulékmértékek” címszó alatt részletes tájékoztató olvasható.

⁴⁰ Az egyéni vállalkozók járulékkötelezettségére vonatkozóan a 3. számú információs füzetből tájékozódhatnak.

A biztosítási és járulékfizetési kötelezettséggel összefüggő bevallási, adatszolgáltatási kötelezettséget ⁴¹havonta, a tárgy hónapot követő hónap 12-éig elektronikus úton az erre a célra rendszeresített 1108INT jelű bevallásban kell teljesíteni.

11. Bejelentés

A biztosítási kötelezettséggel járó jogviszonyt a biztosítási jogviszony első napját megelőzően, de legkésőbb a biztosítási jogviszony első napján a foglalkoztatás megkezdése előtt, illetőleg ha a biztosítás elbírálására utólag kerül sor, legkésőbb a biztosítási kötelezettség megállapítását követő napon az adóhatóság felé be kell jelenteni.⁴² A bejelentést az erre a célra rendszeresített 11T1041-es számú „Bejelentő és változás bejelentő lap a munkáltató vagy kifizető által foglalkoztatott biztosított adatairól” elnevezésű űrlapon kell megtenni.

A 6. pontban említett külföldi vállalkozás, illetve magánszemély vonatkozásában a bejelentésre a 11T1041INT jelű adatlap szolgál.

Nemzeti Adó- és Vámhivatal

---

⁴¹ a Tbj. 56/A. § (5) bekezdése alapján.

⁴² Art. 16. § (4) bekezdés.